

O razvajencih - Prispevek, v katerem avtor govori o nečem, česar nočete poslušati: o redu.

Nedelja županskih volitev se mi je začela in končala na isto temo. Zjutraj sem šel po ulici in že od daleč videl otroka, stara, recimo tri in štiri leta, ki sta sama plezala po mizi lokala. Prvi je

zgrabil pepelnik in ga treščil ob tla. Bunf, so se razleteli drobci. Začela sta se krohotati, drugi je zgrabil vazo in jo zalučal. Novo pršenje drobcev. Divji krohot. V tistem trenutku je iz lokala prišla mama (predvidevam) in glavo sem kar potegnil med ramena, tako eksplozijo sem pričakoval. "O!" je rekla, "navihančka moja!" in se tudi ona pridružila smehu. Objeli so se in se krohotali. Gledal sem torej prizor srečne družine in se počutil kot pred razglednico iz pekla.

Ne dvomim, da bo mama poravnala stroške in se še naprej veselila z otroki. Predvidevam pa tudi, da bo na neki točki razbijanje inventarja postalo problem. Kdaj navihanček postane delinkvent? Pri šestih, dvanajstih, osemnajstih? Ali pa bo problem postal finančen - vaza in pepelnik nista draga, športni avto pa je. Vsekakor pa mi je jasno, da bosta starša vedno občudovala svojo vzgojo, krivdo pa pripisala šoli, slabi družbi in podobno.

Reči ne otroku je naporno, kot je naporno vsako sprejemanje odgovornosti. Kako lažje je pridružiti se toku, spregledati dogodek, kot pa trčiti ob nestrinjanje in bes. Ne velja samo za ljudi, tudi za pse. Letos poleti sem sedel v lokalu ob Ljubljani in poskušal pojesti sendvič. Poskušal, pravim, ker je po meni skakal gromozanski pes in mi hotel pogoltniti zajtrk. Za menoj pa sta stali njegovi lastnici, mati in odrasla hči ter se menili: "Daj ga ti ustavi, no, saj veš, da mene ne uboga!" "Mene tudi ne, poskusi danes ti!" In tako v nedogled, dokler nisem vstal, pretegnil postave in vzpostavil red. Gospe sta zavijali z očmi, češ, kako neprijazni so ti prostaki, ampak sta zgrabili psa in ga odvlekli. Pri čemer je hči vozila dojenčka v vozičku. Otrok se mi je zasmilil - če jima ne uspe obvladati psa, kako bosta šele človeka?

Zahodni svet je z razpadom patriarhalnega sistema pobegnil pred odgovornostjo. Vsi bi bili partnerji, prijatelji, ekipe, nihče pa uradno šef. Ker če prevzameš vodstvo, prevzameš tudi odgovornost. Ameriška šola menedžmenta danes postavlja vodjo ne kot šefa, marveč kot nogometnega trenerja ali kapetana ekipe. In ko pod njegovim vodstvom ekipa izgubi, lahko kapetan reče, ja, fantje slabo smo igrali (množina), šef pa bi moral reči, slabo sem vodil (ednina). Za vse drugo bi bili radi posamezniki, pred odgovornostjo pa brezoblična množica.

Iz obširne teme sodobne neodgovornosti me zanima ena sama: **svoboda**. Hipijevske zablode s svobodno vzgojo so zadosti stare, da so odrasle že generacije in pokazal se je paradoks - bolj otroka svobodno vzgajamo, manj svoboden odrasel postane. Naši možgani so narejeni za jasna pravila. Na podlagi njih si zgradijo sheme delovanja sveta in našega ravnanja v njem. Če je vse dovoljeno, se nimajo več na kaj nasloniti in obupno iskanje opore povzroči nezadovoljstvo in občutek ujetosti.

Vzemite kateregakoli pisatelja, ki je pesnil ali pisal o strahoviti želji po svobodi, o gnusu nad

življenjem (Baudelaire, recimo) in pokazal vam bom človeka, ki je rasel brez trdnih pravil. Posebno ogaben je Sartre, ki se je celo življenje slinil vsakemu diktatorju, za katerega je slišal, od Stalina preko Hitlerja do Maa, saj so mu predstavljali simbol reda, ki ga ni našel v sebi.

Omenjena pisatelja sta rasla brez očeta, ki v tradicionalni družini postavlja meje in s tem red. In tu smo pri tretjem letošnjem primeru, pomladanskem, ko sem pešoč ob kolesarski stezi in prišel do stopnic, pred katerimi je stala dolga vrsta kolesarjev - sredi klančine je namreč stal petleten otrok s široko razširjenimi rokami in se režal čakajočim. Zraven njega pa oče, ki je s povešeno glavo strmel v konice čevljev. Ni si upal prevzeti odgovornosti in potegniti sina s kolesarske steze. Pomembnejši pa se mi zdi fenomen, ki ga je v opravičilo takim šlevam priskrbela zahodna civilizacija. Če bi kdo od kolesarjev pristopil in prestavil otroka, bi oče takoj reagiral, češ, ne dotikaj se MOJEGA sina! Ali pa celo vpil o pedofilih. Zato prestrašeni mimoidoči nikoli ne bodo postavljali meja tujim otrokom, kar pomeni, da je resnično prvič v zgodovini vsa odgovornost padla samo na starša - torej točno na osebi, ki pred njo bežita. S tem je začaran krog sklenjen. Rastejo novi nesvobodni ljudje, ki potem iščejo svoje meje v vseh mogočih nadomestkih, od drog, kriminala prek raznih sekt in ideologij do vrst računalniških zasvojenosti. Starši pa najdejo vedno nove izgovore in nenadoma naj bi se šola ukvarjala z vzgojo - kakšna neumnost, šola naj ponuja le red in znanje, pa bo.

Tole vam bo zvenelo kot najbolj neumen stavek dneva, a vam ga dajem v razmislek: **Red je prva stopnica na poti do osebne svobode.** Nesvoboda razvajenega otroka vključuje nesvobodo staršev. Otrokom moramo vzpostaviti red, da ga lahko uporabijo kot odskočno desko za odraščanje - nato se lahko vrnejo k nam in nam sežejo v roko ali primažejo klofuto, odvisno od mnenja, ki ga imajo o otroštvu. A vrnejo se kot odrasli - če pa ni reda, ni svobode, zato ostanejo otroci, za katere je treba skrbeti v neskončnost.

Kot se je tista nedelja začela, tako se je tudi končala. Dogodek, ki sem ga spremljal prek medijev, sem razumel kot žalostno zgodbo na isto temo: oče Zoran, 57 let, ne more v miru proslavljati novega kariernega dosežka, saj mora bedeti nad obnašanjem svojega 30-letnega (!) sina. Paziti mora, kdo se sinu bliža in kdo ne ("To je zasebna zabava in vi na njej niste dobrodošli."). Takoj je zraven ("Le nekaj hipov pozneje"), miri, pojasnjuje, razlaga, ("Jure je malo spil, ne provociraj ga, danes ni čas za vprašanja.") skratka, skrbi – namesto da bi užival. Oče bo prej ali slej moral svojega sina pustiti, da odraste; da torej brez njegove pomoči dela sam, zase in tako zgradi sebe. Verjetno bi bilo najbolje, da bi začel s tisto nesrečno gimnazijsko maturo in jo opravil pod pogoji, ki veljajo za slehernike.

Miha Mazzini

prejemnik nagrade za najboljšo kratko zgodbo Slovenskih dnevo knjige 2010
slovenski pisatelj, scenarist in računalničar, * 3. junij 1961, Jesenice.